Länsstyrelsen
Värmland

Riksintresse för kulturmiljövården: Uddeholm

Områdesnamn: Uddeholm

Områdesnummer: K 16

Kommun: Uddeholm

Socken: Färnebo

Sammanfattning

Innehåll

Bruks- och industrisamhälle med kyrka, bruksherrgård, arbetarbebyggelse och tjänstemannabostäder. 1600-till 1900-tal.

Urvalsmotiv

Vetenskapligt/pedagogiskt. Välbevarad samhällsbildning med rötter i värmländsk hytt- och bruksrörelse under 1600-talet med nuvarande herrgårds- och bostadsbebyggelse i tidsenligt utförande från i första hand skedet mellan 1875 och 1920.

Beskrivning

Uddeholms samhälle tar sin utgångspunkt dels i det säteri som landshövding H Posse 1668 uppförde på platsen, dels i bruks- och hyttenheterna Stjärns hammare och Uddeholm som anlades vid seklets slut. Vid 1700-talets början flyttades och nyuppfördes masugnen och fick namnet Uddeholmshyttan. De båda hamrarna kompletterades senare med ett järnmanufakturverk som under brukspatron B G Geijers ledning utvecklades till det företag som skulle bli dominerande i Värmländsk järnhantering och industri. Mot 1800-talets slut lades stångjärns- och manufaktursmidet vid Stjärn och Uddeholm ned för att under en kortare period ersättas av träförädlings- och elektrokemisk industri. År 1921 uppfördes slutligen en kraftstation som ännu är i drift. I området ingår även Uddeholms kapell uppförd av timmer från Norra Råda gamla kyrka

och invigd 1960. Norra Råda gamla kyrka, ursprungligen byggd 1634 men flyttad till Uddeholm på 1780-talet och använd som sädesmagasin. Herrgårdsbyggnaden, som är länets största, stod färdig 1823. Söder och öster om herrgården finns tjänstemanna- och arbetarbostäder samt kontorsbyggnader som uppvisar en ovanligt tät och enhetlig gruppering utförda i nationalromantisk och 20-talsklassicistisk stil.

Kulturhistoriskt värde

Uddeholm, med rötter i en av länets många små bruks- och hyttenheter, representerar den under 1800-talets senare del framväxande industrialismens samhällsbildningar. Tjänstemannabostäder och kontorsbyggnader, alla från 1890-1920-talen, åskådliggör tillsammans med den äldre bruksherrgården lokalsamhällets socialt skiktade bebyggelsestruktur. I området avspeglas också den arkitektoniska medvetenhet som, med utgångspunkt från den nationalromantiskt präglade egnahemsrörelsen och den påföljande 20-talsklassicismen, kom att medverka till den enhetliga miljökaraktär vi ofta möter på orter framvuxna kring en större sammanhållande industri.

Hot

Ej specificerat.

Skydd

- Herrgården med omgivande markområde utgör byggnadsminne enligt Kulturminneslagen (KML).
- Området omfattas av områdesbestämmelser.

Avsikter och åtgärder

Nybebyggelse och förändringar av befintliga byggnader behandlas restriktivt.

Riksantikvarieämbetets värdetext (1996)

Motivering

Bruksmiljö som tydligt speglar industrialismens samhällsomvandling under 1800-talets senare del.

Uttryck för riksintresset

Enhetliga tjänstemannabostäder och kontorsbyggnader med tidstypiskt utseende från slutet av 1800-talet och 1900-talets början. Länets största herrgård med utrymme för brukskontor och bostäder för brukets högsta tjänstemän. Hitflyttad 1600-talskyrka.

Övrigt

Riksintresset Uddeholm överensstämmer i stort med kulturmiljön Uddeholm (210) enligt kulturmiljöprogrammet för Värmlands län.

Referenser

- Kulturminnesvårdens riksintressen i Värmlands län, Länsstyrelsen 1980.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-05: Huvuddelen av informationen hämtad från 1988 års beskrivning av riksintressen i Värmlands län.
- 2007-12-10: Beskrivningen av områdets skydd ändrad till aktuella förhållanden och gällande lagstiftning.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.